
I detta nummer:

- [Om Internet...](#)
 - [...och lite om paranoia.](#)
 - [Att komma åt Krille via modem.](#)
 - [Våra datorer.](#)
-

Om internet...

Som de flesta av våra medlemmar kanske märkt, så har Krille, vår VAX8650, en Internet-förbindelse. Denna förbindelse, plus lite programvara, gör att en hel värld av tjänster öppnas för våra medlemmar. De tjänster som jag skulle vilja betckna som ``bastjänster" är:

- EMail - Skicka och ta emot brev från praktiskt taget hela världen. Din egen adress är <login@Update.UU.SE>, där ``login" är det användarnamn du använder då du loggar in på Krille. Min adress blir alltså <bjorn@Update.UU.SE>.

EMail kan du skicka och läsa med en hel uppsjö av program. Det enklaste av programmen är 'mail', och ett av de mer avancerade heter 'pine'. De som använder programmet 'emacs' kan man starta en EMail-läsare med 'M-x rmail' och skicka brev med 'M-x mail'.

- USENET News - Läs och delta i diskussioner med deltagare från hela världen. Ämnena som diskuteras är allt från diskussioner om specifika datormärken, till diskussioner om idrott, samlevnad och politik.

News kan man t.ex läsa med programmet 'nn'. Emacs-användare kan pröva 'M-x gnus'.

- World Wide Web (WWW) - Ett globalt, delvis interaktivt, informationsnätverk. Massor av information av de mest skilda slag finns att få på WWW.

WWW kan man t.ex komma åt med programmet 'lynx'. Emacs användare får trixa lite för att kunna köra 'M-x w3'. (Dels 'M-x load-library <ret> w3 <ret> ', dels 'M-x set-variable <ret> w3-default-homepage <ret> "http://www.update.uu.se/" <ret> '.)

Update har en egen WWW-server, vilket gör att våra medlemmar själva kan lägga upp egna sidor som sedan blir tillgängliga från hela världen.

- FTP - Ett protokoll för filöverföring. Det finns mängder av ställen i världen som har gigantiska bibliotek med fritt distribuerbar programvara. Några av de populärare är ``ftp.funet.fi" och ``wuarchive.wustl.edu".

FTP kommer man åt med hjälp av programmen 'ftp' eller 'ncftp'. Till en viss del kan man även titta på filer med hjälp av Emacs genom att man försöker ladda in en fil vars namn börjar med /<login>@<adress>:<filens path på den specificerade maskinen>. Exempelvis kan man titta på '/ftp@ftp.update.uu.se:/README'.

Just ``wuarchive.wustl.edu" behöver vi inte köra FTP mot, då hela detta bibliotek finns tillgängligt direkt på Krille under '/wuarchive'. När ni tittar på filer under /wuarchive så hämtas de via Internet över Atlanten, därför kan det gå en smula långsamt.

Utöver dessa bastjänster, finns en hel uppsjö av andra tjänster tillgängliga. Vill man t.ex spela spel, så finns det massor av spel som körs över Internet. Ett av de enklare spelen som finns är MUD - ett äventyrsspel med flera samtidiga deltagare. Det finns några inom Update som jobbar med att sätta upp ett eget MUD-system på Updates maskiner, men tills det blir verklighet man man t.ex pröva att spela nere i Linköping på datorföreningen Lysators MUD ('telnet MUD.Lysator.UU.SE 2000').

Om inte News skulle räcka för att täcka ens skvaller-behov, kan man pröva att diskutera på svenska i Lyskom. Lyskom kan man köra med kommandot 'lyskom'. Om man vill köra Lyskom i Emacs på Krille får man göra lite mer arbete ('M-x load-library <ret> lyskom <ret> M-x lyskom'). Viss diskussion om Update förekommer på Lyskom-servern 'emil.csd.uu.se', men annars kan man även pröva 'kom.lysator.liu.se'.

Mer tips om olika tjänster får man t.ex genom att läsa News och Lyskom.

...och lite om paranoia.

Uppenbarligen finns det mycket som gör att vi vill ha vår Internet-förbindelse. Att kunna utbyta information (och annat) med

praktiskt taget hela världen är en stor fördel. Dock innebär detta nät även en ökad sårbarhet för dem som är inkopplade på det. Utöver de tjänster som jag räknat upp finns även möjligheten att logga in på olika maskiner ute i världen. Normalt är konton skyddade med lösenord, men med tanke på att man utan vidare kan sitta i Australien och därifrån bryta sig in på maskiner i hela världen, Sverige och Krille inkluderad.

För att skydda oss mot detta måste vi insistera på att våra medlemmar inte under några som helst omständigheter ``lånar ut" sitt konto till någon annan. I princip kan vi väl acceptera att någon annan sitter vid tangerbordet, om kontohavaren sitter bredvid, men ungefär där går gränsen. Lämna aldrig någonsin ut ditt lösenord till någon annan, och försök se till att ditt lösenord inte går att gissa sig fram till, eller slå upp i en ordlista. (Datorer är bra på att slå upp ord i ordlistor och pröva.) Samtidigt vill man ju kunna komma ihåg sitt lösenord lätt.

Ett knep för att få ett 'bra' lösenord är att ta ett ord man lätt kommer ihåg, t.ex 'troll'. Sen stoppar man in en siffra i det på något lämpligt ställe. I detta fall är det lämpligt att stoppa in '1' på slutet, vilket ger 'troll1' (uttalas 'trollet'). Sen kan man göra en bokstav till stor någonstans i ordet. Resultat 'trOll1' (minnesregel: trollet med stort O)

Ett annat problem är piratkopiering. En hel del stulen programvara sprids över hela världen med hjälp av Internet. Vi är realistiska och inser att vi inte kan stoppa våra användare från att använda Krille för att ladda hem stulen programvara man hittat på nätet. Likafullt måste vi insistera på att Krille inte används för distribution av stulen programvara. Vi har inget intresse av att leka poliser, och ser inte någon poäng i att inspektera användares hemdir. Däremot undersöker vi allt som verkar indikera att någon obehörig använder Krille, vilket inkluderar att vi undersöker underliga processer och högt disk användande. Påträffar vi under sådana undersökningar något olämpligt måste vi vidta åtgärder, inklusive avstängt konto och uteslutning.

Orsakerna till att vi måste vara extra hårda mot ``missbruk" av Krille och vår nätförbindelse är att vi får vår nätförbindelse, gratis och på nåder, från Universitetet. Vi skulle inte ha råd att ha en egen, och skulle ändå vara tvungen att se till att maskinen inte användes för brottslig verksamhet.

Hjälp oss att behålla ett av de få privilegier vi har, och var inte rädda för att använda nätet. Kablarna rostar om man inte håller data i dem. :-)

/Björn

Att komma åt Krille via modem.

Ett klassiskt problem är att komma åt Krille om man har ett modem. Jag tänkte därför dra ett par tips och bra-att-ha saker för alla glada läsare.

Vart ringer man?

Det normala sättet är att man ringer till UDAC, som har en massa modem anslutna för universitets räkning. Det finns två nummer att komma ihåg; 502340 om man kör i 1200 eller 2400 bps, samt 555320 om man kör upp till 14400 bps.

Vart kommer man då?

Ni kommer ibland att se folk som pratar om "Uppdödar", "Uppnötar", "Uppnötter" eller andra liknande ord. Det är olika smeknamn på den typ av terminalväxel man kopplas upp till när man ringer UDAC. Igentligen heter den faktiskt "Upnod", och tillverkades av ett företag i Uppsala.

Vid Upnod har man två möjliga vägar till Krille. Alternativ ett är PB, som står för PolacksBacken. Polacksbacken är vart Krille står rent fysiskt. Om man väljer alternativet PB så kommer man till en ny terminalväxel, som heter NIU. Den svarar på din uppkoppling genom att skriva ut "ICU>". Vid denna prompt kan du ge lite olika kommandon (prova med ?). För att nu komma till Krille så ger du kommandot "CONNECT KRILLE".

Alternativ två är att koppla sig till Upunet, som är en terminalväxel för anställda, studerande och forskare vid Uppsala Universitet. Om man kopplar sig till Upunet så har man massor med kommandon att leka med (prova med HELP). För att komma till Krille ger du här kommandot "connect krille.update.uu.se".

Varför vill man ta en väg före den andra?

Terminalväxeln som du kommer till med valet PB är ansluten via kabel som begränsar hastigheten till 9600 bps, om du vill köra fortare så ska du alltså inte ta den vägen, eftersom mellanliggande led då begränsar hastigheten. Det kan dock uppfattas som mer tjuvigt att få Upunet-växeln att göra som man vill, iochmed att det finns mycket mer att konfigurera där. Om man skall överföra filer med Z-modem så måste man t.ex. se till att inte terminalväxeln tar vissa tecken.

Våra datorer

Update har ett antal datorer, många av dom kanske inte så kända för den stora massan medlemmar, så här tänkte jag göra en kort presentation av alla(?) maskiner. I framtida nummer kan det ju tänkas att mer ingående beskrivning av varje dator kan komma. (Fina temanummer, eller hur?)

Om vi börjar från den kända ändan, så har vi ju Krille. Krille är den dator som alla medlemmar får konto på när dom betalat in sin medlemsavgift. Krille är en VAX 8650 (tillverkad av Digital) som vi fått av Ericsson Data i Stockholm. Maskinen är ett par meter lång, och väger säkert runt 700 kilo. Blå och vit är den dessutom, med bara fyra lampor, varav en blinkar, och dom andra är släckta. Till den datorn har vi sedan en massa diskar kopplade, som står i egna kabinett, totalt 3 kabinett till. Förutom Krille har vi även Arne, som också är en VAX 8650, som vi fått av Digital Equipment i Sundbyberg. Arne körs inte idag, eftersom vi inte har haft något behov. Vi funderar på att börja använda Arne också, om bara kylan räcker till...

Vi har en tredje VAX, som heter Wilhelm-III. Det är en VAX-11/750, och den används idag av folk som vill pyssla med något speciellt projekt, typ MUD. Ville, som maskinen kallas i dagligt tal, är midjehög, och c:a 70 cm bred och djup. Till detta kommer en disk och en bandstation.

Nästa maskin är Magica. Magica är en PDP-11/70. PDP-11 var Digital's föregångare till VAX, och om man är intresserad av assemblerprogrammering så ser man klart likheten. Magica sitter också på nätet idag, och folk som är intresserade kan få konto på den datorn om dom vill. Det finns ett antal olika operativsystem till PDP-11, inklusive Unix, men Magica kör ett operativsystem som heter RSX-11M-PLUS. En charmig detalj med PDP-11/70 är att den har en riktig frontpanel, med massor av lampor och switchar. Man kan programmera den genom att sitta framför den och "pilla". Magica är dessutom mindre än Krille. Bara dryga halvmeter bred, och sedan en bandstation samt ett kabinett med diskar. Vi har även Knase, som är ytterligare en PDP-11/70. Knase använder vi inte alls numera, men den körde vi Unix på. Knase ersattes av Krille.

"Våra" två mastodontmaskiner är AIDA och CARMEN. Båda dessa är DEC-2060 datorer. Varje dator är c:a 4 meter lång, och väger åskilliga kilon. Ingen av dom används idag, eftersom vi inte har nog med utrymme i vår datorhall. Dom datorerna kör ett operativsystem som heter TOPS-20, och jag hoppas att vi kan använda dom igen, eftersom det är en upplevelse att prova på. Officiellt sett så ägs dessa maskiner fortfarande av Universitetet, varför jag säger "våra" inom citationstecken.

Nästa dator på listan är Crap-I, som är en pdp8. Man skulle kunna kalla pdp8 för en föregångare till PDP11, men det vore en grov förenkling. pdp8 är kanske mer släkt med DEC-20. pdp8 är i alla fall en dator från 60-talet, med massor av blinkande lampor och snurrande band. Maskinen fungerar, men kör idag inte på grund av platsbrist.

Därmed har vi klarat av dom datorer vi har som är gjorda av Digital. Nästa tillverkare är Norsk Data. Vi har idag 3 ND-100 satellit, en ND-500 och en ND-5000. ND-500 är en stor dator, som tar massor med plats, men alla dom andra är så små att dom går in under vilket skrivbord som helst. Vi har döpt en ND-100 till Lisa, men dom andra är odöpta, och otestade. Till dessa maskiner har vi inte så mycket program eller operativsystem. Sintran III har vi till ND-100, men annars har vi inte mycket att bjuda på, vilket är en anledning till att dom inte används. (En annan är vår utrymmesbrist).

Vi har även några gamla hemdatorer, såsom ABC80, TRS80 och Rainbow, som kanske skulle kallas för en PC.

Om ni har några frågor om våra datorer, skulle vilja titta på dom, prova att köra på dom, eller kanske skruva i dom, så hör av er.